

معرفی کتاب

اقتصاد فقیر: اقتصاد (توسعه) جدید

سیاست‌گذاری بر مبنای شواهد نه شهود

ارائه در موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

جعفر خیرخواهان

۱۳ آبان ۱۳۹۸

فهرست ارائه

- (۱) زندگی ایستر دوفلو (ایده‌آلیست واقع‌گرا)
- (۲) در اهمیت داده‌ها و توجه به واقعیات
- (۳) تولد علم اقتصاد توسعه جدید
- (۴) سخنرانی ایستر دوفلو در TED

استر دوفلو: ایده آل گرای واقع بین

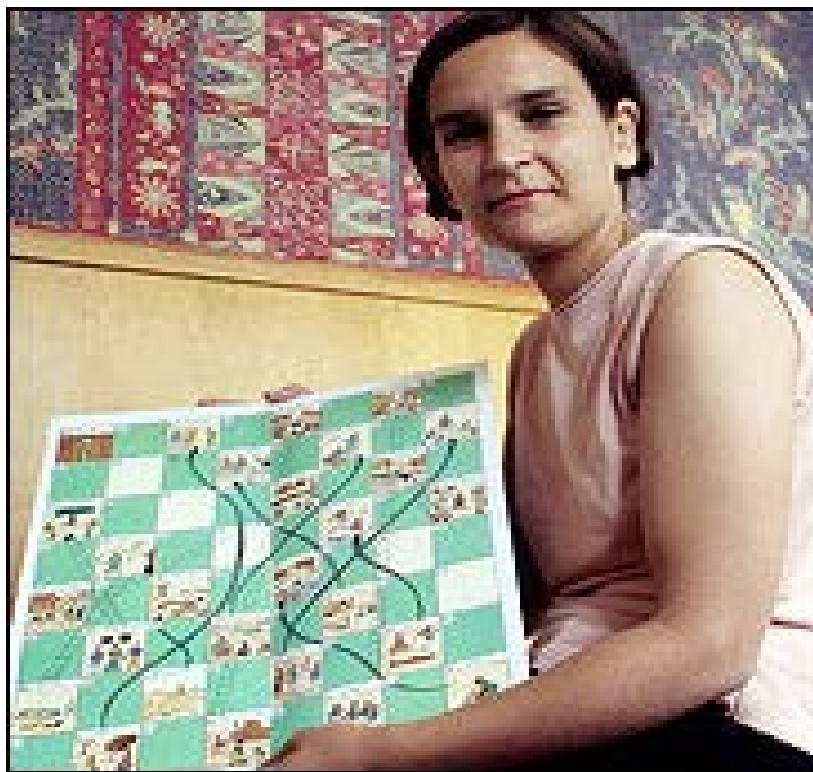

روستایی در
حیدرآباد هند
همراه همکار و
همسر آینده خود

با کشاورزان قهوه در کشور رواندا

دوفلو به مار و پله‌های (شکست و موفقیت‌های) زندگی مردم نگاه کرده و راه‌حل پیدا می‌کند.

شرح زندگی استر دوفلو

دوفلو متولد ۱۹۷۲ در فرانسه

مادرش پزشک اطفال است که هر سال چند هفته را در کشورهای جنگ‌زده آفریقایی به سر می‌برد تا به کودکان کمک کند.

پدرش استاد ریاضی که مایل بود دخترش مستقل باشد و روی پای خود بایستد.

دوفلو در هشت سالگی علاقه‌مند به تاریخ می‌شود.

در دانشگاه تاریخ را همراه با اقتصاد می‌خواند. اما در سال دوم از مطالب اقتصادی متنفر می‌شود. تاریخ عقاید اقتصادی و تئوری‌های اقتصاد کلان و اقتصادسنجی به نظرش مزخرف می‌آید که ربطی به مشکلات روز جامعه ندارد.

شرح زندگی استر دوفلو

سپس به سیاست علاقه‌مند می‌شود و در ۲۰ سالگی به شوروی می‌رود. ده ماه در مسکو است تا تاریخ برنامه‌ریزی شوروی را مطالعه کند. متوجه می‌شود برنامه‌ها و پروژه‌های عمرانی این کشور بیشتر جنبه تبلیغاتی داشته است تا اقتصادی باشد.

در این مرحله تصمیم می‌گیرد زندگی خود را صرف کمک به فقرا کند.

با جفری ساکس آشنا می‌شود که مشاور اقتصادی اصلاح‌طلبان روسیه جدید بود و دستیار وی می‌شود. در آنجا متوجه می‌شود علم اقتصاد یک اهرم قدرتمند عملی در جهان است.

دریافت مدرک کارشناسی از دانشگاه پاریس سال ۱۹۹۴، ادامه تحصیل در دانشگاه ام.آی.تی. و شرکت در درس توسعه اقتصادی بنرجی.

شرح زندگی استر دوفلو

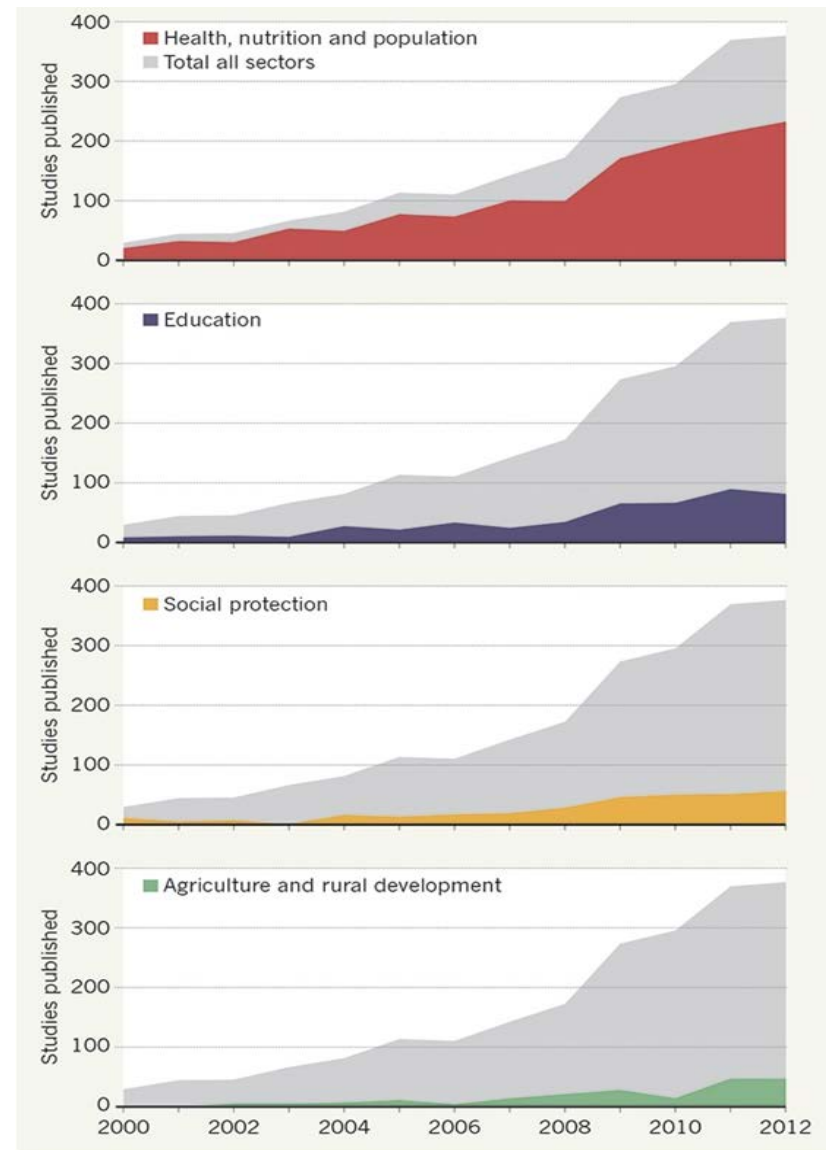
دریافت دکتری در سال ۲۰۰۰، موضوع پایان‌نامه «تاثیر هزینه‌های مدرسه‌سازی در اندونزی بر کیفیت آموزش و دستمزد نیروی کار»

در سال ۲۰۰۳ آزمایشگاه جی پال را همراه با دو همکار خود تاسیس می‌کند (۳۰۰ هزار دلار کمک رئیس دانشگاه و بقیه از یک دانشجوی پولدار سعودی که نام پدرش عبداللطیف جمیل بوده است)

Abdul Latif Jameel Poverty Action Lab (J-PAL)

تا سال ۲۰۱۲ بیش از ۴۰۰ آزمون تصادفی کنترل‌شده انجام می‌دهند.

این آزمایشگاه تا سال ۲۰۱۲
بیش از ۴۰۰ آزمون تصادفی
کنترل شده در قاره های
مختلف جهان انجام داده
است.

نقل قول‌ها از دوفلو

- ما با احترام گذاشتن به وجود یکدیگر است که می‌توانیم گفت‌وگو کرده و مسائلمان را حل کنیم.
- در هر دوره یک چیزی مُد می‌شود ابتدا سدهای بزرگ، سپس آموزش و بهداشت همگانی، بعد اعتبارات خرد و اکنون یک تبلت برای هر دانش‌آموز.
- اما متأسفانه هنگام اجرای این طرح‌ها هیچ ارزیابی از اثر آنها نمی‌شود.
- چگونه برای ساخت یک پل یا تولید داروی جدید، طرح پایلوت و آزمایشی انجام می‌دهیم اما برای اجرای سیاست‌های اقتصادی-اجتماعی که زندگی میلیون‌ها انسان را متاثر می‌کند چنین طرح‌هایی نداریم.

نقل قول‌ها از دوفلو

- ✓ هدف اصلی علم اقتصاد، تخصیص منابع به بهترین استفاده‌ها است که ما در جی‌پال انجام می‌دهیم.
- ✓ یکی از دارایی‌های بزرگ من در این حرفه که در طی زمان توسعه داده‌ام اینست که برای شروع هر کار میدانی، تنها یک نظر دارم. این نظر که باید مسائل را با توجه به شواهد ارزیابی کنم. من هرگز از نتایجی که به دست می‌آید ناراحت نمی‌شوم. من هنوز به نتیجه‌ای برخورد نکردم که دوست نداشته باشم. (پیش قضاوت ممنوع)
- ✓ رویکرد سنجش کنترلی تصادفی‌شده مستلزم صبر و تحمل در کار میدانی، بینش روان‌شناسی و رفتاری و دانش ریاضیات است.

دارنده جوایز و افتخارات زیاد

- جایزه جان بیتس کلارک به اقتصاددان زیر چهل سال
- «جایزه نوابغ» مک آرتور به واسطه وارد کردن «روش علمی به فعالیت‌های توسعه اقتصادی»
- در بین ۱۰۰ روشنفکر عمومی نشریه فارین پلیسی
- در بین ۸ اقتصاددان جوان جهان نشریه اکونومیست
- در بین ۱۰۰ شخصیت پرنفوذ جهان نشریه تایم
- بهترین کتاب سال ۲۰۱۱ روزنامه تایمز مالی (اقتصاد فقیر)
- در بین ۲۵ اقتصاددان زیر ۴۵ سال نسل آینده توسط صندوق بین‌المللی پول

Generatiation **NEXT**

25 economists under 45 who are shaping the way we think about the global economy

We asked you, our readers, and assorted international economists and journal editors to tell us which economists under 45 will have the most influence in the coming decades on our understanding of the global economy. *F&D* researcher Carmen Rollins gathered information from scores of sources to compile this—by no means exhaustive—list of economists to keep an eye on.

ESTHER DUFLO, 42, French and American, Massachusetts Institute of Technology (MIT) and the Jameel Poverty Action Lab, focuses on microeconomic issues in developing economies, including household behavior, education, access to finance, health, and policy evaluation.

در اهمیت داده‌ها و توجه به واقعیات

شرلوک هلمز در رمان «رسوایی در بوهم» می‌گوید: «نظریه‌پردازی بدون داشتن داده‌ها اشتباهی بزرگ است. آدم بی‌خرد به جای اینکه بر مبنای واقعیات نظریه بسازد، واقعیات را برای هماهنگی با نظریه‌ها دست‌کاری می‌کند.»

هال واریان

- ❖ هال واریان، اقتصاددان ارشد گوگل و استاد دانشگاه برکلی به قدرت **داده‌ها** ایمان دارد. او می‌گوید «از سپیده‌دم تمدن تا سال ۲۰۰۳، تنها پنج آگزابایت اطلاعات ایجاد کردیم؛ اینک همان مقدار اطلاعات را ظرف دو روز تولید می‌کنیم.»
- ❖ «جذاب‌ترین شغل در ۱۰ سال آینده به **آماردانان** تعلق دارد.»
- ❖ انفجار داده‌ها مستلزم کسب مهارت فزاینده در تفسیر آنها است. «**توانایی کار با داده‌ها** یعنی قابلیت درک، پردازش، استخراج مفاد ارزشمند، به‌تصویردرآوردن و برقراری ارتباط با آنها، **مهارتی بسیار بااهمیت** در دهه‌های آینده است.»

انگوس دیتون

❖ پرفسور دیتون برنده جایزه نوبل اقتصاد ۲۰۱۵ می گوید امیدوار است میراث وی برای آیندگان
”دقت در اندازه گیری“ باشد.

❖ او از استادش ریچارد استون برنده نوبل ۱۹۸۴ یاد می کند که اهمیت داده های خوب را در
ذهنش نشانده.

❖ دیتون می گوید من همیشه می خواستم مانند وی باشم. به نظر من آن چیزی که واقعا اهمیت
دارد جای دادن اعداد در چهارچوبی منسجم است.

علم اقتصاد خوب و اقتصاددان خوب

اقتصاددانان خوب کمیابند، چون موهبت «مشاهده‌گری هوشیارانه» و گزینش الگوی تحلیلی مناسب به نظر بسیار نادر است. اقتصاددان خوب باید نشانه‌ها را بفهمد و به «زبان کلمه» تبدیل کند.

جان مینارد کینز

از این حیث می‌شود برندگان نوبل اقتصاد ۲۰۱۹ را چنین اقتصاددانانی دانست که کاملاً با ویژگی‌هایی که کینز معرفی کرده است همخوانی دارند.

مطالعات میدانی و تجربی و آزمایشگاهی متعدد و گسترده و عمیق در کشورهای گوناگون و نگارش مقالات و کتاب‌ها (اقتصاد فقیر و اقتصاد خوب در زمان‌های سخت)

علم اقتصاد خوب و اقتصاددان خوب

علم اقتصاد بد: اقتصاد تخته سیاهی یا دستمال سفره napkin economics که درک شهودی دارد و مسایل را ساده می بیند.

❖ اقتصاد به مثابه علم اجتماعی و انسانی با توجه به همه پیچیدگی‌ها و تفاوت‌ها و بسترهای نهادی و هنجارهای جوامع

❖ نیاز به آشنایی و همکاری با اندیشمندان رشته‌های تاریخ، مردم‌شناسی، روان‌شناسی، حقوق، سیاست و ...

❖ هر توصیه سیاستی و پیشنهاد باید به شرایط خاص توجه داشته باشد. علم اقتصاد و خصوصا اقتصاد توسعه از فیزیک و مدل‌های شسته رفته فاصله می‌گیرد.

علم اقتصاد خوب و اقتصاددان خوب

- ❖ اقتصاددان معروف در این حوزه هیرشمن: مشاهده دقیق واقعیت آنگونه که هست و توسعه را سفر پرتول و دراز کشف تعریف می کند.
- ❖ اقتصاددانانی مانند آرتور لوییس، میردال و رابرت سولو به سیاست‌های در سطح کلان توجه کردند.
- ❖ مشکل دام فقر را کمبود پس انداز و سرمایه‌گذاری می دانستند و نیاز به کمک خارجی و سرمایه‌گذاری خارجی و اجرای پروژه‌های زیربنایی (نهادهای توسعه‌ای بین‌المللی، بانک جهانی، شرکت‌های چندملیتی)
- ❖ مشکل اقتصاد دوگانه (سنتی و مدرن) و راه‌حل در گسترش بخش مدرن اقتصاد و انتقال نیروی کار از جامعه سنتی به مدرن است.

علم اقتصاد خوب و اقتصاددان خوب

- ❖ استروم، کاهنمن، تیلر، بنرجی-دوفلو- کرمر نوبلیست‌های جدید.
- ❖ آزمایش‌های اجتماعی و از پایین به بالا (شیوه استقرایی)، مخزنی از دانش محلی به دست آوردن
- ❖ خودداری از حکم کلی دادن، فروتنی علمی و کمک گرفتن از سایر رشته‌های علوم انسانی،
- ❖ توجه به نهادهای کوچک (انقلاب‌های آرام و کوچک اجتماعی) به جای نهادهای بزرگ؛ توجه به طرف تقاضا به جای طرف عرضه.
- ❖ پرداختن به پرسش‌های کوچک: دغدغه‌های مردم عادی و فقرا چیست؟ فقرا چه آدم‌هایی هستند؟ آیا آنها با بقیه ماها تفاوت دارند؟
- ❖ توجه به ارزیابی و سنجش سیاست‌ها، بررسی آماری، تولید انبوه داده‌ها برای بحث و گفتگو و تصمیم‌گیری بهتر.

فقر اقتصاد و اقتصاد فقر

برای ایجاد تغییرات مثبت معنادار در زندگی فرودستان، فراتر از نیت خیر نیازمند شواهد قوی از میزان تاثیرگذاری سیاست‌های و برنامه‌های ضدفقر نیز هستیم که بدون آزمودن در میدان عمل ممکن نیست.

نیاز به رویکرد انسانی به مسئله انسان است.

نیاز به رویکردی مناسب برای بومی‌سازی علوم انسانی داریم.

یکی از پاسخ‌ها "سنجش‌های کنترلی تصادفی شده" است

Randomized Controlled Trials (RCTs)

سیاست‌های جهانی فقرزدائی

● بحث در مورد کمک‌های جهانی به فقرا عموماً در دو قطب قرار داشته است:

۱. سمت چپ طیف فکری، اصلی‌ترین عامل برای فقیر باقی ماندن فقرا را «دام فقر»

می‌داند. نیاز به فشار بزرگ مثل کمک‌های بین‌المللی است.

۲. سمت راست طیف فکری، مسأله اصلی را نه دام فقر بلکه خود کمک می‌داند که فرهنگ

وابستگی و فساد ایجاد می‌کند و فقرا را فقیر نگه می‌دارد. پس با گسترش بازار آزاد و

ایجاد دموکراسی باید فقرا را مسئولیت‌پذیر بار بیاوریم.

مسئله اساسی سیاست‌های کمک به فقرا

- کاستی‌های هر دو طیف در سیاست‌های فقرزدا:

I. ارزیابی کارایی سیاست‌های فقرزدا با شواهد نامعتبر، غیراستوار، و غیرکمی و اغلب با

روش‌های تورش‌دار که جهت علیّت را نمی‌تواند روشن کند.

II. فهم نادرست مساله فقر با رویکرد کلان‌نگر (از بالا به پایین) بدون توجه به زندگی واقعی

و رفتار عملی فقرا

One size fit for all

رویکردهای جدید در اقتصاد توسعه

- I. ارزیابی کارایی سیاست‌ها با استفاده از داده‌های خرد و شواهد تجربی (**empiricism**) یا رویکرد آزمونی و آزمایشی (**Experimental**) که به خوبی می‌تواند جهت علیّت را نشان دهد.
- II. بازاندیشی بنیادین در فهم مساله فقر با استفاده از رویکرد رفتاری (**Behavioral**) که به خوبی داستان‌ها و روایت‌های زندگی به ظاهر غیرعقلانی فقرا را تبیین می‌کند.

پرسش‌های کوچک با آزمون میدانی

- ❖ رویکرد جدید با فاصله گرفتن از پرسش‌های بزرگ در اقتصاد توسعه در دو سوی طیف (مثلاً چقدر باید به بازار آزاد در کمک به فقرا باور داشته باشیم؟) و پرداختن به پرسش‌های کوچک (چگونه آمار مدرسه رفتن کودکان فقیر را افزایش دهیم؟) شناخته می‌شود.
- ❖ کتاب اقتصاد فقیر حاصل سال‌ها آزمون میدانی (Field Experiment) برای بررسی مسائل زندگی فقرا و در مناطق فقیرنشین کشورهای هند، مراکش، کنیا، اندونزی و بسیاری دیگر از کشورهای در حال توسعه است.

پرسش‌های کوچک با آزمون میدانی

- ❖ این رویکرد، اخلاط‌های آماری را حذف می‌کند و رابطه علت و معلولی را به‌خوبی نشان می‌دهد.
- ❖ ایده‌های سیاستگذاری اجتماعی را در معرض آزمون‌های کنترل‌شده تصادفی قرار می‌دهد.
- ❖ اقتصاددانان از برج عاج اتاق‌های کار بیرون آمده و به‌اصطلاح لباس‌های خود را خاکی می‌کنند.

رفتارهای (از نظر ما) نامتعارف و غیر عقلانی فقرا

توجیه پیدا می کند

می توان به پرسش هایی از این دست در اقتصاد توسعه پاسخ داد که پاسخ های پیشین آنها، بیش کلی و کم عملی به نظر می رسند:

▪ چرا فقرا، با وجود داشتن خواسته ها و توانایی هایی مشابه با هر کس دیگری از سایر طبقات درآمدی، زندگی به کلی متفاوتی دارند؟

▪ چرا آنها گاه برای اینکه پس انداز کنند، اقدام به وام گرفتن می کنند؟

▪ چرا بچه های آنها به مدرسه می روند ولی اغلب چیزی نمی آموزند؟

▪ چرا از خدمات رایگان بهداشتی استفاده نمی کنند اما به داروهای پول می دهند که نیاز چندانی به آنها ندارند؟

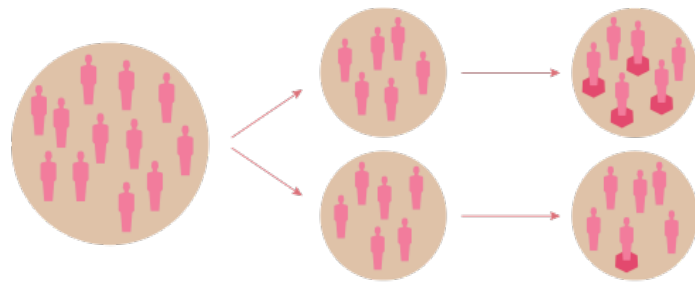
▪ چرا کسب و کارهای بسیاری را شروع می کنند اما عموماً در هیچ یک از آنها رشد نمی کنند؟

روش‌شناسی اقتصاد آزمونی

آزمون (Experiment)، یکی از بنیادی‌ترین روش‌ها برای به‌دست آوردن تبیین علی از فرضیه‌ای نظری (تاثیر معنادار متغیر مستقل بر متغیر وابسته) در علوم اجتماعی است.

اساس یک آزمون عبارت است از اعمال تغییر در یک متغیر مستقل با ثابت نگه‌داشتن سایر متغیرها و اندازه‌گیری اثر آن بر متغیر وابسته.

همانند تحقیقات پزشکی، جامعه به ۲ گروه شاهد و آزمایش تقسیم می‌شود. هر دو گروه از لحاظ ویژگی‌های مختلف مثل جوان و پیر بودن، خوشحال و غمناک بودن، یکسان هستند. تنها از یک جنبه تفاوت خواهند داشت مثلاً یک گروه پول بیشتری دارد (تاثیر یارانه نقدی) و سپس تغییرات ناشی از این دخالت را می‌توان بررسی کرد.

Determine the trial sample

Split sample into two groups randomly

Evaluate effect of policy intervention between control and treatment groups

ارزیابی تاثیر سیاستها (Impact Evaluation)

- ❖ ارزیابی تاثیر سیاستها یکی از روشهای شناسایی اثر علیت در برنامههای توسعه‌ای است. تصادفی بودن نه تنها در نمونه‌گیری (Sampling) بلکه در تخصیص و واگذاری (Assignment) به گروه‌های شاهد و آزمایش نیز اتفاق می‌افتد.
- ❖ واگذاری تصادفی تضمین می‌دهد هیچ تفاوت آماری معناداری بین افراد دو گروه آزمایش و مقایسه، حتی در مورد عوامل بالقوه مهم در نظر گرفته نشده، وجود ندارد (ثبات واقعی سایر شرایط).
- ❖ پس می‌توان با کنترل سایر عوامل احتمالی مؤثر، هر تغییر معنادار متغیر وابسته را در مقایسه با گروه شاهد تنها به اثر علی متغیر مستقل (مداخله صورت گرفته) نسبت داد.

سنجش‌های کنترلی تصادفی شده

- دلیل بسیاری از تصمیم‌گیری نادرست، انتخاب بر پایه اطلاعات و منابع کم و در شرایط با تنش بالا است.
- محدودیت‌هایی مانند عقاید خرافی (ایدئولوژی) و کمبود اطلاعاتِ مطمئن، فقرا را از گرفتن تصمیمات درست باز می‌دارد.
- وام‌دهی خرد کمتر از آنچه پیش از این اندیشیده می‌شد روشی انقلابی برای کارآفرینی و مبارزه با فقر است.
- دلیل کسب‌وکارهای خرد فقرا، نه استعداد، مهارت یا اشتیاق خاص آنها برای کارآفرینی بلکه به‌سادگی نداشتن چاره‌ای دیگر است.
- با دادن کمی انگیزه تشویقی یا تلنگر و سقلمه زدن (**Nudging**) به فقرا، می‌توان تصمیم‌گیری درست را برای آنها آسان‌تر کرد.

سنجش‌های کنترل‌ی تصادفی شده

- پیدا کردن رابطه دقیق علت و معلولی بین متغیرها (چه چیزی باعث چه چیز دیگری می شود).
- طرز رفتار گراز در مقایسه با طرز رفتار فیل!
- پشه‌بند را پولی بدهیم یا مجانی؟
- اگر مجانی بدهیم آیا فرهنگ صدقه و فقیرپروری ترویج نمی شود؟
- اگر پولی می‌دهیم یارانه‌ای بدهیم یا به قیمت بازار آزاد؟
- اگر یارانه‌ای می‌دهیم با قیمت کمتر بدهیم یا اعتباری بدهیم؟
- تکلیف بازار پشه‌بند و تولیدکنندگان خصوصی پشه‌بند چه می‌شود؟
- آیا امکان شکل‌گیری بازار دوام‌آور و پایدار برای پشه‌بند وجود دارد؟

سنجش‌های کنترلی تصادفی شده

نهضت توالت‌سازی در هند؟

- یک سوم مردم هند از توالت استفاده نمی‌کنند که باعث شیوع انواع بیماری‌ها و مرگ و میر کودکان و ... می‌شود.
- به دستور نخست وزیر هند در سال ۲۰۱۲ میلیون‌ها توالت در مناطق روستایی هند احداث شد.
- پس از مدتی مشخص شد بسیاری از مردم از این توالت‌ها استفاده نکردند و محل زباله‌دانی و بسیار بدبوی متعفن شده است.
- انواع مشوق‌ها برای استفاده کردن و تنبیه‌ها و مجازات‌ها برای استفاده نکردن نتیجه نداد.
- چرا با این خدمت بهداشتی بسیار مهم چنین برخوردی شد؟

نکات کتاب برای امروز ما

در مجموع نوبل اقتصاد ۲۰۱۹، می‌تواند حائز این نکته قابل اهمیت برای سیاستگذاران حوزه فقر در شرایط محدودیت منابع مالی کشور باشد. «ارزیابی اثربخشی» باید ستون فقرات هر پروژه «فقرزدایی» باشد. حال جهت تدوین برنامه ملی «فقرزدایی در کشور» برخی سرفصل‌های پیشنهادی جهت آزمایش اثربخشی به شرح زیر پیشنهاد می‌گردند:

۱- پذیرش یارانه نقدی به‌عنوان ضمانت وام‌های بانکی کوچک

ساختار فعلی ارائه وام‌های بانکی در کشور، عمدتاً سند ملکی و یا تضمین کارمندان دولت را به‌عنوان وثیقه وام‌های بانکی کوچک می‌پذیرد. طبیعتاً خانوارهای فقیرترین دهک درآمدی، به هیچ‌کدام از این دو مورد دسترسی ندارند. نتیجه تلخ میدانی آن است که یک خانوار فقیر مجبور می‌شود برای هزینه‌های درمانی وام‌هایی خارج از سیستم بانکی بگیرد که بعضاً نرخ بهره سالانه آنها به ۵۰ الی ۱۰۰ درصد می‌رسد.

۲- رسمی‌سازی و مولدسازی دستفروشان و زباله‌گردان

این برنامه می‌تواند با تمرکز بر «دستفروشان» و «زباله‌گردان» در کلانشهرها، فرآیندی آسان را برای «رسمی‌سازی» و «مولدسازی» آنها در قالب مجوزدهی به پلتفرم‌های خلاقانه ایجاد کند.